

УДК 336.71

О. О. Матусевич,

к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та психології,

Український Державний Університет науки і технологій

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-9486-1308>

О. О. Сербін,

Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,

Український Державний Університет науки і технологій

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6047-4995>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.13.98

СТАЛИЙ РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

O. Matusevich,

PhD in Economics, Associate Professor of the Departments of Finance,

Accounting and Psychology, Ukrainian State University of Science and Technology

O. Serbin,

Postgraduate student, Ukrainian State University of Science and Technology

SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE BANKING SECTOR IN UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

У статті досліджено сутність категорії сталий розвиток банківської системи України. Досліджено особливості розвитку банківської системи у період війни. Проаналізовано виклики та проблематику банківського сектору, як складової економіки України. З'ясовано тенденції основних вимог щодо банківської системи. Окреслено можливі кроки окремих суб'єктів для поліпшення ситуації та зросту ключових показників ефективності. Розкрито особливості діяльності банківської системи України у воєнний час. Розглянуто позитивні та негативні зміни за період від 2022 до поточного часу у банківській системі. Узагальнено понятійний апарат, методологію та механізми трансформації банківського сектору на прикладі інших держав. Обґрунтовано моделі розвитку банківської системи загалом та комерційних банків у взаємодії з державою. Розроблено практичні рекомендації із запровадження проектів і програм у після воєнний час, для оздоровлення банківської системи та підтримки цього сектору економіки. У статті досліджено особливості банківського сектору України, на прикладі системо-утворюючих банків. Встановлено, що економіка України у період війни — переживає значну кількість потрясінь і для її функціонування банківський сектор виконує одну з найголовніших ролей, як у питаннях обробки грошових потоків, фактичному їх адміністрування, так і у процесі залучення коштів для фінансування СОУ та функціонування економіки.

The article examines the essence of the category sustainable development of the banking system of Ukraine. Peculiarities of the development of the banking system during the war are studied. The challenges and problems of the banking sector, as a component of the economy of Ukraine, are analyzed. The trends of the main requirements for the banking system have been clarified. Possible steps of individual subjects to improve the situation and increase key performance indicators are outlined. The article examines the peculiarities of the banking sector of Ukraine, using the example of system-forming banks. It has been established that the economy of Ukraine during the war is experiencing a significant number of upheavals, and for its functioning, the banking sector plays one of the most important roles, both in matters of processing cash flows, their actual administration, and in the process of attracting funds to finance the SOU and the functioning of the economy. The peculiarities of the banking system of Ukraine during the war are revealed.

Positive and negative changes for the period from 2022 to the present time in the banking system are considered. The conceptual apparatus, methodology and mechanisms of transformation of the banking sector are summarized on the example of other states. The development models of the banking system in general and commercial banks in interaction with the state are substantiated. Practical recommendations have been developed for the implementation of projects and programs in the post-war period to improve the banking system and support this sector of the economy. There is a need to carry out a comprehensive study of the current state banking system and assessment of the stability of this industry in general. In the period of upheavals, the banking system of Ukraine — was the only industry that was refined and developed in the period from 2014 to 2016 and after February 24, 2022. This trend is positive, and it is necessary to get involved in the search development tools and mechanisms for the further development of both commercial banks and systems in general. The importance of this issue, the lack of public plans, works and studies regarding the future action determines the relevance of the research topic and its significance.

Ключові слова: банківська система, Національний Банк України, воєнний стан, кредити, депозити, стабільність, ризики діяльності, фінансова стійкість, ефективність, військова агресія, адаптація

Key words: banking system, National Bank of Ukraine, martial law, loans, deposits, stability, activity risks, financial stability, efficiency, military aggression, adaptation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Банківська система — це фундамент економіки країни. Забезпечення фінансової стійкості діяльності комерційних банків є основою стабільної банківської системи, запорукою успіху економічних перетворень і макроекономічного розвитку. Економіка України у період війни та у період після воєнної відбудови — переживає значну кількість потрясінь і для її функціонування банківський сектор виконує одну з найголовніших ролей, як у питаннях обробки грошових потоків, фактичному їх адміністрування, так і у процесі залучення коштів.

Спрогнозувати стан економіки після війни достатньо складно, та необхідно вже зараз займатись пошуком стратегій розвитку, та залученням інструментів для запобігання подальшого погіршення ситуації. Існує необхідність щодо проведення комплексного дослідження сучасного стану банківської системи та оцінки стійкості цієї галузі загалом.

В період потрясінь банківська система України — була єдиною галуззю, що очищувалась та розвивалась, у період з 2014 по 2016 рік та після 24 лютого 2022 року. Така тенденція є позитивною, та необхідно залучатись в пошук інструментів та механізмів розвитку для подальшого розвитку як комерційних банків, так і системи загалом. Важливість цього питання, відсутність публічних планів, робіт та досліджень щодо подальших дій обумовлює актуальність теми статті і її значущість.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В роботі "Дослідження ефективності функціонування банківських установ України в умовах воєнного стану. 2023" Рац О.М. зазначає, що позитивні результати діяльності банківського сектору в 2021 р. дозволили створити підвалини фінансової стійкості для первинних шоків та подальшої трансформації банківського бізнесу В роботі Дорошенко у 2020 році зазначено, що у перші місяці війни основними напрямками роботи НБУ були дії, що гарантували безпеку, цінову стабільність, максимальну зайнятість та підвищену продуктивність, ми підтримуємо цю позицію. Угненко К. в своєму дослідженні зробив акцент на дії НБУ під час воєнного стану, Угненко, 2022. Роман Яковенко в своїй праці "Російські банки як зброя економічної війни" ще в 2016 році закликав позбутися цього в українській банківській системі Яковенко, 2016. Ця позиція найбільш вірна. Ми вважаємо, що лояльність по відношенню до всього російського в економічному та культурному секторі — це злочин або злочинна бездіяльність та йде проти інтересів нашої держави. У своїй статті Матузка Я., заступник голови НБУ, зазначив, що банківська система не зупинялась ні на мить. Станом на 1 липня гривневі вклади зросли на 20%, а кількість працюючих відділень досягла 85% Ярослав Матузка, 2022.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТИ

Ця наукова робота створена, щоб дослідити сталий розвиток банківського сектору в Україні в умовах воєнного стану. Проаналізувати виклики та можливості, з якими стикаються банки, а також визначити стратегії, які вони можуть реалізувати для забезпечення своєї стійкості та підтримки економічного зростання. З'ясувати тенденції змін у банківському секторі. Окреслити можливі кроки НБУ, комерційних банків, законодавчої влади, для поліпшення ситуації. Розглянути та проаналізувати динаміку об'єму кредитування та залучення депозитних коштів за період від 2020 до поточного часу у банківській системі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ**Виклики****Економічна нестабільність.**

Війна спричинила значну економічну нестабільність, що призвело до різкого зростання інфляції, коливань валютного курсу та зниження економічної активності. Це створило значні ризики для банків, оскільки вони стикаються з підвищеними кредитними ризиками, зниженням доходів та зменшенням якості активів. Економічна нестабільність може мати значний вплив на банківський сектор. У випадку України, економічна нестабільність, пов'язана з війною, політичною нестабільністю та пандемією COVID-19, вплинула на галузь і виявила її вразливі місця. Економічна нестабільність часто призводить до зниження економічної активності та погіршення фінансового становища позичальників. Це, у свою чергу, призводить до зростання кількості непогашених кредитів, що знижує прибутковість банків. Девальвація валюти може значно вплинути на банківський сектор. Це може призвести до втрат у валютних позиках і збільшення витрат на іноземну валюту. Девальвація також може призвести до інфляції, яка може знизити цінність депозитів та зробити банківські послуги менш привабливими. В умовах економічної нестабільності регулятори часто посилюють свої вимоги до банків. Це може включати підвищення мінімальних капітальних вимог, збільшення резервів на непогашені кредити та введення обмежень на кредитування. Такі вимоги можуть перешкоджати кредитуванню та знижувати прибутковість банків. Нестабільна ситуація може підірвати довіру до банківського сектору. Непевність і нестабільність можуть призвести до відтоку депозитів, що може поставити під загрозу ліквідність банків. Все це

має значний негативний вплив на банківський сектор в Україні. Фактори призводять до зниження прибутковості, посилення вимог регуляторів, зниження довіри та посилення вразливості банківської системи. Для подолання цих проблем потрібні проактивні заходи з боку уряду, регуляторів та самих банків. Ці заходи можуть включати:

— Забезпечення макроекономічної стабільності

— Посилення нагляду та регулювання

— Впровадження механізмів підтримки банківського сектора

— Відновлення довіри до банків

Пошкодження інфраструктури.

Військові дії завдали серйозних збитків банківській інфраструктурі, включаючи філії, банкомати та платіжні системи. Це ускладнило для банків надання послуг своїм клієнтам і спричинило значні фінансові збитки. Війна спричинила масштабне переміщення населення, що призвело до відтоку клієнтів з банків, розташованих у зонах бойових дій або на тимчасово окупованих територіях. Це призвело до втрати депозитів та доходів для банків. Зниження доступності банківських послуг. Пошкодження фізичної інфраструктури, такої як банківські відділення та банкомати, ускладнило доступ до банківських послуг для населення. Це особливо проблематично у сільській місцевості та районах, які постраждали від бойових дій. Пошкодження інфраструктури також призводить до зниження економічної активності. Транспортні вузли, електростанції та інші важливі об'єкти інфраструктури необхідні для функціонування економіки. Їх пошкодження може призвести до перебоїв у ланцюгах поставок, закриття підприємств та втрат у доходах. Це, у свою чергу, негативно впливає на банківський сектор, оскільки зменшує кількість кредитування та збільшує кількість непогашених кредитів. Логістичні проблеми. Пошкодження інфраструктури також створює логістичні проблеми для банків. Транспортування грошей та інших цінностей стало складнішим і небезпечнішим. Це може призвести до затримок у наданні послуг і збільшення операційних витрат для банків. Пошкодження інфраструктури також може зробити банки більш вразливими до кібератак. Перебої в електропостачанні та зв'язку можуть ускладнити захист банківських систем, що робить їх більш сприйнятливими до кіберзлочинців. Для подолання цих проблем потрібні проактивні заходи з боку уряду, банків та міжнародних організацій. Ці заходи можуть включати: відновлення пошкод-

женої інфраструктури, забезпечення безпечно-го та надійного доступу до банківських послуг, підтримка економічної активності, посилення кібербезпеки банків. Прийняття таких заходів є критичним для захисту банківського сектора України та забезпечення його здатності відігравати важливу роль у відновленні та економічному розвитку країни.

Кіберзагрози.

Війна значно підвищила ризик кібератак на українські банки. Зловмисники можуть використовувати війну як відволікаючий маневр для здійснення атак, спрямованих на викрадення даних клієнтів, порушення роботи банківських систем та підлив фінансової стабільності. Кібербезпека є критично важливою для банківського сектора, особливо в умовах війни. В Україні кібератаки стали поширеним явищем, націленим на банківські системи та інфраструктуру. Це створює значні ризики для банків та їхніх клієнтів. Війна в Україні призвела до значного збільшення кількості кібератак на банківський сектор. Кіберзлочинці використовують конфлікт як прикриття для здійснення атак з метою крадіжки грошей, порушення роботи банківських систем та підливу довіри до банків. Кібератаки, спрямовані на банківський сектор в Україні, використовують різноманітні методи, включаючи:

- Фішинг та соціальна інженерія
- Програми-вимагачі
- DDoS-атаки
- Втручання в мережу

Наслідки кібератак Кібератаки можуть мати серйозні наслідки для банківського сектора, у тому числі:

- Фінансові втрати
- Порушення роботи банківських систем
- Втрати довіри клієнтів
- Пошкодження репутації

Заходи з кібербезпеки Для захисту від кібератак банківський сектор в Україні вживає низку заходів з кібербезпеки, таких як: інвестування в кібербезпечові технології, застосування сучасних методів кібербезпеки, створення команд з реагування на інциденти, проведення навчань з кібербезпеки для співробітників. Співпраця між банками, урядом та міжнародними організаціями є критичною для посилення кібербезпеки банківського сектора в Україні. Це в себе включає: обмін інформацією про кіберзагрози, розробку спільних стратегій кібербезпеки, надання технічної та фінансової підтримки.

Кібербезпека є критично важливою для банківського сектора в Україні, особливо в

умовах війни. Збільшення кількості кібератак створює значні ризики для банків та їхніх клієнтів. У відповідь на ці ризики банківський сектор вживає низку заходів з кібербезпеки, а також співпрацює з урядом та міжнародними організаціями для посилення захисту. Продовження інвестицій у кібербезпеку та тісна співпраця є ключовими для захисту банківського сектора від кібератак та забезпечення його стабільності та безпеки.

Можливості

Підтримка економічного відновлення. Банки відіграють важливу роль у підтримці економічного відновлення після війни. Вони можуть надавати кредити підприємствам для відновлення їхньої діяльності, підтримувати інвестиції у відновлення інфраструктури та сприяти фінансовій інклюзії для населення, постраждалого від війни. Уряд та міжнародні кредитори вживають заходів для підтримки економічного відновлення, що, у свою чергу, має суттєвий вплив на банківський сектор. Пакет заходів підтримки Для підтримки економічного відновлення уряд і міжнародні кредитори реалізують низку заходів, зокрема фінансова допомога від таких організацій, як МВФ та Світовий банк, кредитні гарантії та пільги для підприємств, інвестиції в інфраструктуру та соціальні програми.

Ці заходи підтримки мають значний вплив на банківський сектор: збільшення кредитних потоків, фінансова допомога та кредитні гарантії дозволили банкам розширити свої кредитні портфелі. Це сприяє росту бізнесу та інвестиціям в економіку, що, своєю чергою, стимулює зростання банківського сектора.

Ризик-менеджмент та платоспроможність.

Банки приділяють велику увагу управлінню ризиками. Вони впроваджують більш суворі заходи з перевірки позичальників та забезпечення своїх кредитів. Це підвищує платоспроможність банківського сектора та знижує ймовірність системних ризиків.

Забезпечення ліквідності.

Підтримка уряду та НБУ України забезпечила банкам достатню ліквідність. Це дозволяє їм виконувати свої зобов'язання за депозитами та кредитами, навіть в умовах підвищеної невизначеності.

Також значну роль відіграє реструктуризація кредитів та відстрочка виплат. Уряд та НБУ України запровадили заходи з реструктуризації кредитів та відстрочки виплат для підприємств, які постраждали від війни. Ці заходи допомогли знизити ризики для банків та підтримали економічне відновлення.

Щодо виснаження капіталу, наразі списання непрацюючих кредитів та збільшення резервів на можливі втрати можуть призвести до виснаження капіталу банків. Це вимагає від банків залучення додаткового капіталу для збереження своїх капітальних коефіцієнтів.

Цифровий банкінг.

Війна прискорила перехід до цифрового банкінгу в Україні. Банки можуть використовувати технології для розширення своїх послуг, охоплення віддалених клієнтів та підвищення ефективності операцій.

Соціальна відповідальність. Банки мають можливість відігравати значну роль у відбудові України після війни, беручи на себе соціальну відповідальність. Вони можуть інвестувати у проекти реконструкції, підтримувати громадські організації та сприяти фінансовій грамотності населення.

Стратегії

Найбільш доречні кроки — це рішення прийняті як окремими банками так і НБУ, Урядом і МВФ, тільки синергія в подальших кроках може призвести до стабілізації ситуації у фундаментальному для економіки секторі.

1. Оптимізація кредитних портфелів:

Банки повинні ретельно проаналізувати свої кредитні портфелі та вжити заходів щодо зниження ризиків. Це може включати реструктуризацію кредитів, надання відстрочок виплат та списання непрацюючих кредитів.

2. Підтримка життєво важливих галузей:

Банки повинні зосередитися на наданні фінансування життєво важливим галузям економіки, таким як охорона здоров'я, енергетика та інфраструктура. Це допоможе підтримати економічну діяльність та забезпечити стабільність.

3. Цифро трансформація:

Банки повинні прискорити свою цифрову трансформацію, щоб забезпечити безперебійне надання послуг клієнтам та знизити операційні витрати. Це включає впровадження онлайн-банкінгу, мобільних платежів та інших цифрових інструментів. Прикладом є впровадження Приват Банком системи розрахунку для ФОП без фізичного терміналу, з залученням додатку Приват24 та мобільного телефону з підтримкою NFC.

4. Забезпечення стійкості:

Банки повинні вжити заходів для підвищення своєї стійкості до кібератак, фінансової нестабільності та інших ризиків. Це може включати зміцнення кібербезпеки, диверсифікацію джерел фінансування та підтримання достатнього капіталу.

5. Співпраця з урядом та міжнародними організаціями:

Банки повинні тісно співпрацювати з урядом та міжнародними організаціями для отримання підтримки та координації зусиль. Це може включати участь у програмах допомоги, отримання кредитних гарантій та обмін інформацією про ризики.

З інтерв'ю Андрія Кашперука, заступника голови правління з питань роздрібного бізнесу UKRSIBBANK BNP Paribas Group, виділяємо: "Малий та середній бізнес (МСБ) — це драйвер економіки України. Підприємці здатні гнучко реагувати на зміни, швидко перелаштувати процеси та заповнювати актуальні для ринку ніші, де є дефіцит товарів чи послуг. Безумовно, зараз є запити на отримання кредитів [1].

В першу чергу, вони надходять від представників малого бізнесу, які планують працювати в нових напрямках. Це логічно, адже такий крок потребує коштів. Навіть коли підприємці мають гроші, вони все одно намагаються залучити зовнішнє фінансування, щоб не витрачати заощадження [1].

Варто зазначити, що зараз найбільше цікавляться можливістю отримати кредит ті підприємці, що працюють в таких галузях, як: аграрний сектор (найбільш постраждалий сектор економіки України, через проблеми пов'язані зі збутом продукції, окупацією основних активів та замінуванням території господарювання), легка та важка промисловість, виробництво окремих товарів та послуг.

Загалом коли представники МСБ приймають рішення щодо залучення додаткового фінансування з метою розвитку бізнесу, вони дивляться на певні характеристики кредитування. Серед них: цінові умови; строки прийняття рішення по кредитній заявці; надійність та довіра до банку; пакет документів, необхідний для прийняття кредитного рішення [1].

Окремо зазначу, що останнім часом клієнти активно думають про те, щоб взяти участь у державних програмах. Зокрема, мова йде про програму Фонду розвитку підприємництва "Доступні кредити 5-7-9 %". В її рамках бізнес може отримати гроші на: поповнення обігових коштів; інвестиційні плани; ремонт або заміну пошкодженої внаслідок бойових дій енергетичної інфраструктури; фінансування сільськогосподарських товаровиробників; пролонгації діючих кредитів тощо [1].

Варто зазначити, що сьогодні ця державна програма є найбільш затребуваною серед клієнтів. Сьогодні сталий розвиток у банківському секторі забезпечують два кити: динаміч-

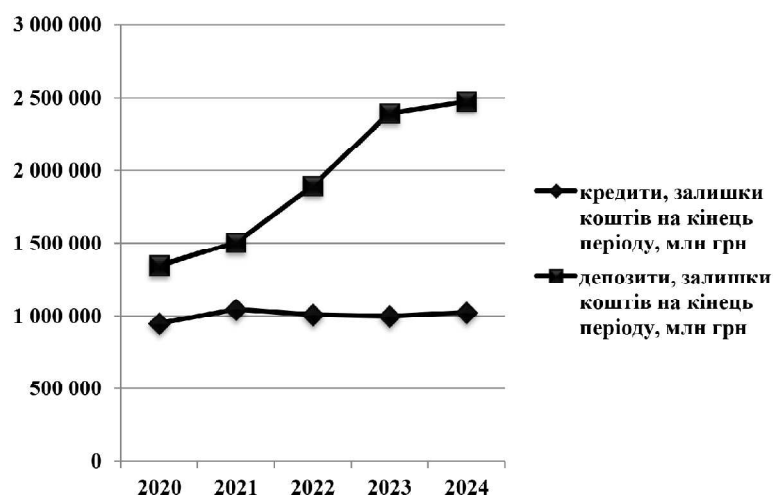

Рис. 1. Динаміка об'єму кредитування та залучення депозитів у резидентів у абсолютних цифрах 2020—2024

Джерело: сформовано на основі [4], [5].

не поєднання культури корпоративної соціальної відповідальності та інтеграція ESG принципів управління екологічними, соціальними та корпоративними ризиками в операційну діяльність. Існує 17 Цілей Сталого Розвитку та 10 принципів Глобального договору ООН.

Справа в тому, що наш банк має жорсткі обмеження щодо виробництва електроенергії з вугілля; не працює із виробниками та оптовими дистриб'юторами тютюнових виробів; заохочує зменшення виробництва целюлози та вирубки дерев та ін. Натомість UKRSIBBANK підтримує клієнтів та партнерів, які: розвивають альтернативні джерела електроенергії; впроваджують енергоефективні рішення у своїй діяльності; забезпечують гідні умови праці для співробітників та ін. Діяльність банку відмічає ГД ООН в Україні. Цьогоріч UKRSIBBANK спільно з Mastercard та "Дія.Бізнес" отримали відзнаку у категорії "Економічний розвиток" у конкурсу Partnership for Sustainability Award 2023. Таким чином, в ООН оцінили нашу менторську програму "Фінансист". [1].

Щодо політики сталого фінансування на офіційному сайті НБУ з'явилась стаття щодо зростання корпоративного кредитування, в якій йдеться: "Банки три квартали поспіль нарощують корпоративне кредитування, водночас частка субсидійованих державною програмою "Доступні кредити 5-7-9%" позик скоротилася до третини працюючого валового портфеля. Попит на бізнес-кредити поза межами державних програм розширився, зокрема, з огляду на зниження ставок. Корпоративне кредитування поживається три квартали поспіль: чистий гривневий кредитний портфель

бізнесу зріс на 2,9% за квартал та на 7,2% в річному вимірі [1].

Річні темпи зростання обсягу гривневих позик МСП прискорилися до 15,9%. Надалі зростає вага кредитування поза межами державних програм підтримки. Частка кредитів в межах програми "Доступні кредити 5-7-9%" в I кварталі скоротилася до третини гривневого працюючого валового портфеля. Швидкими темпами зростає обсяг чистих роздрібних гривневих кредитів за рахунок карткового кредитування двома банками-лідерами [2].

Розглянуто та відображено на діаграмі порівняння залучених депозитів та виданих кредитів резидентам у період з 2020 по нинішній час. Динаміка залучення є позитивною — це означає високий рівень довіри до банківської сфери. Що стосується кредитних портфелів — то можна зробити припущення, що динаміка відсутня через більш жорсткі скорингові вимоги (рис. 1).

Іпотечне кредитування поживається завдяки програмі "єОселя". Частка іпотеки зростала до 12,4% чистого гривневого роздрібного кредитного портфеля [1].

Якість кредитного портфеля поліпшується: річний показник дефолтів у березні скоротився на 0,3 в. п. порівняно із груднем минулого року, а частка непрацюючих кредитів дещо знизилася в усіх групах банків передусім за рахунок врегулювання боргів роздрібних позичальників. Ставки за новими депозитами бізнесу в I кварталі у відповідь на зміну ключової ставки знизилися на 0,7 в. п. до 9,5% річних. Водночас український індекс депозитних ставок населення UIRD майже не змінився. Ставки за гривневими бізнес-кредитами за I квартал знизилися

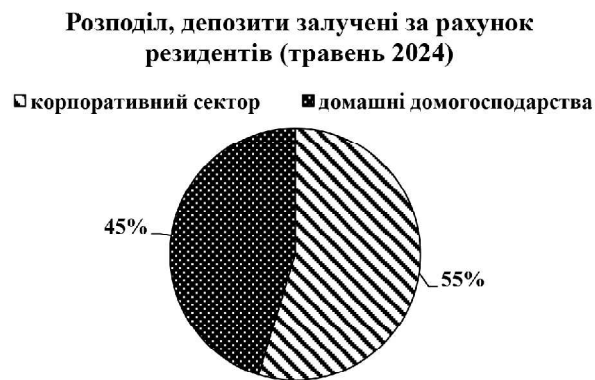

Рис. 2. Розподіл об'єму депозитів між корпоративним сектором та фізичними особами

Джерело: сформовано на основі [4], [5].

на 1 в. п. до 16,7% річних, за новими кредитами фізичним особам коливалися на рівні близько 27,5% річних. Приплив коштів у банки відновився після сезонного скорочення. Частка коштів клієнтів у структурі зобов'язань банків зросла до 92,2%, а частка рефінансування НБУ залишилася на рівні 0,1%. Обсяги гривневих коштів клієнтів за I квартал відновилися після традиційного сезонного зменшення на початку року [2].

Строкові гривневі депозити фізичних осіб зростали майже рівномірно в усіх групах банків. Кошти бізнесу в національній валюті зросли на 1,1% за I квартал та на 41,8% у річному вимірі передусім у банках з іноземним та державним капіталом. Валютні кошти бізнесу зростали швидше, проте лише в приватних й іноземних банках (рис. 2) [2].

Збереження високої операційної ефективності сприяло отриманню банками 40,5 млрд грн прибутку за I квартал. Збитковими були лише вісім малих банків. Рентабельність капіталу сектору — близько 50% з урахуванням оподаткування за підвищеною торік ставкою податку 25%. Основним джерелом прибутку залишається чистий процентний дохід, який надалі зростає (табл. 1) [2].

Дохідність активів порівняно з I кварталом 2023 року зросла до 11,6% передусім за рахунок доходів від ОВДП — їхня частка зросла за рік до 26,4%. Натомість дохідність депозитних сертифікатів НБУ зменшилася, як і їхня частка в процентних доходах [2].

Вищі обсяги кредитного портфеля сприяли нарощенню доходів від кредитування, водночас дохідність кредитування знижува-

Таблиця 1. Показники грошово-кредитної та фінансової статистики (за оперативними даними)

Показники	2023	Квітень 2024	За оперативними даними		
			травень 2024	зміна у % до попереднього періоду	
				року	місяця
Кредити, надані резидентам¹, з них:	997 877	1 023 047	1 040 432	4,3	1,7
корпоративний сектор ²	756 986	764 849	778 034	2,8	1,7
у національній валюті	515 855	528 590	535 887	3,9	1,4
в іноземній валюті	241 131	236 260	242 147	0,4	2,5
у доларовому еквіваленті	6 349	5 956	5 979	-5,8	0,4
домашні господарства (крім фізичних осіб – підприємців)	222 541	241 762	246 217	10,6	1,8
у національній валюті	210 583	229 464	233 794	11,0	1,9
в іноземній валюті	11 958	12 298	12 423	3,9	1,0
у доларовому еквіваленті	315	310	307	-2,6	-1,1
Депозити, залучені на рахунки резидентів¹, з них:	2 395 074	2 476 098	2 511 729	4,9	1,4
корпоративний сектор ²	1 281 341	1 339 200	1 353 310	5,6	1,1
у національній валюті	917 310	934 265	934 375	1,9	0,0
у т. ч. без неплатоспроможних банків	917 310	934 265	934 375	1,9	0,0
в іноземній валюті	364 031	404 935	418 934	15,1	3,5
у доларовому еквіваленті	9 584	10 208	10 344	7,9	1,3
у т. ч. без неплатоспроможних банків	9 584	10 208	10 344	7,9	1,3
домашні господарства (крім фізичних осіб – підприємців)	1 078 346	1 095 599	1 119 245	3,8	2,2
у національній валюті	711 048	722 069	736 989	3,6	2,1
у т. ч. без неплатоспроможних банків	711 048	722 069	736 989	3,6	2,1
в іноземній валюті	367 297	373 530	382 256	4,1	2,3
у доларовому еквіваленті	9 670	9 416	9 438	-2,4	0,2
у т. ч. без неплатоспроможних банків	9 670	9 416	9 438	-2,4	0,2
Довідково: курс гривні до долара (грн/дол. США)	37,9824	39,6688	40,5001		

Джерело: сформовано на основі [4].

лася через низхідний тренд процентних ставок [2].

Подальше відновлення економіки супроводжувалося зростанням безготівкових платежів і чистого комісійного доходу банків. З огляду на наявний запас капіталу та прибутковість банківський сектор готовий кредитувати та виконувати регуляторні вимоги відповідно до норм ЄС [2].

Із серпня запрацюють нові вимоги до структури капіталу та нормативів достатності капіталу, для виконання яких банкам буде надано перехідний період. Через квітневі зміни до програми "Доступні кредити 5-7-9%" ставки в ній наблизяться до ринкових, а її фокус на кредитування МСП посилиться." [2].

З цього можна виокремити, що економіка країни в стані війни спроможна діяти та відновлюватись, "само виліковуватися" і при цьому за допомогою безперебійної роботи НБУ та приватних банків, синергічно допомагаючи МСБ та окремим галузям український бізнес та приватні користувачі послуг матимуть змогу розвиватись і надалі.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Сталий розвиток банківського сектору в Україні в умовах воєнного стану є важливим для економічного відновлення та загальної фінансової стабільності країни.

Незважаючи на численні виклики, банківський сектор має можливість використати війну як каталізатор для перетворень і відігравати провідну роль у відбудові та майбутньому зростанні України.

Уряд України та Національний банк України повинні вжити наступних заходів для підтримки сталого розвитку банківського сектору: забезпечення макроекономічної стабільності та підтримка економічного зростання; надання фінансової допомоги банкам для зміцнення їхньої стійкості; сприяння цифровій трансформації банківського сектору; забезпечення ефективного нагляду та регулювання банківського сектору; сприяння соціальній відповідальності банків.

Рекомендації для банківського сектору для уряду:

1. Надавати фінансову допомогу та гарантії банкам.
2. Запроваджувати заходи зі сприяння реструктуризації кредитів та відстрочки платежів.
3. Зміцнювати нагляд за банківським сектором.
4. Підтримувати макроекономічну стабільність.

Для Національного банку України:

1. Забезпечувати достатню ліквідність для банківської системи.

2. Регулювати рівень процентних ставок для підтримки фінансової стабільності.

3. Впроваджувати заходи для захисту прав вкладників.

Міжнародні організації повинні:

1. Надавати фінансову та технічну допомогу українському банківському сектору.

2. Координувати зусилля щодо підтримки фінансової стабільності в Україні.

Дії Банків:

1. Реалізовувати стратегії оптимізації кредитних портфелів, підтримки життєво важливих галузей, прискорення цифрової трансформації та забезпечення стійкості.

2. Співпрацювати з урядом, НБУ та міжнародними організаціями.

3. Забезпечувати прозорість та підзвітність у своїй діяльності.

Ефективна реалізація цих стратегій та рекомендацій є вирішальною для забезпечення стабільності та стійкості банківського сектору в Україні під час війни.

Співпраця між банками, урядом та міжнародними організаціями є ключем до успішного подолання викликів і підтримки економічного відновлення. За допомогою стійких стратегій, цифрової трансформації, підтримки економічного відновлення та соціальної відповідальності банківський сектор може внести значний внесок у створення сильної та процвітаючої України після війни.

Література:

1. Кашперук А. (2023), Бізнес без кордонів. <https://ukrsibbank.com/news-post/business-without-borders-andriy-kashperuk/> (Дата звернення 10 травня 2024).

2. Огляд банківського сектору НБУ. (2024), Офіційний сайт <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-traven-2024-roku> (Дата звернення 20.05.2024).

3. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 No 18. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022. (Дата звернення 20.05.2024).

4. Основні показники діяльності банків. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (дата звернення 20.05.2024).

5. Системно важливі банки України. Національний банк України. Офіційний сайт. URL:

<https://bank.gov.ua/ua/supervision/about/sib>. (дата звернення 20.05.2024).

6. Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. Банківська система: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.

7. Коваленко В.В. Фінансова безпека банків в умовах воєнного стану. Фінансовий простір. 2022. № 4 (48).

8. Головні банкіри України про банкінг під час війни та бачення 2023 року. Forbes Україна. 30 грудня 12.2022 <https://forbes.ua/money/golovni-bankiri-ukraini-pro-banking-pid-chas-viyni-ta-bachennya-2023-roku-23012023-10945> (дата звернення 20.05.2024)

9. Ситник Н.С., Васюків І.М. Фінансова безпека банків як один із складників фінансової безпеки держави. Вчені записки, ТНУ імені В.І. Вернадського. 2018. Том 29 (68).

10. Забчук Г., Івашук О. Ризики банківської системи України в умовах воєнного стану. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2022. № 1—2. С. 50—61.

References:

1. Kashperuk, A. (2023), "Business without borders", available at: <https://ukrsibbank.com/news-post/business-without-borders-andriy-kashperuk/> (Accessed 10 May 2024).

2. National Bank of Ukraine, (2024), "Overview of the banking sector of the NBU", available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-traven-2024-roku> (Accessed 20 May 2024).

3. National Bank of Ukraine, (2024), "On the operation of the banking system during the introduction of martial law: Resolution of the Board of the National Bank of Ukraine dated February 24, 2022 No. 18", available at: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022. (Accessed 20 May 2024).

4. National Bank of Ukraine, (2024), "Main indicators of bank activity". Official site. available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (Accessed 20 May 2024).

5. National Bank of Ukraine, (2024), "Systemically important banks of Ukraine. National Bank of Ukraine", available at: <https://bank.gov.ua/ua/supervision/about/sib>. (Accessed 20 May 2024).

6. Sytnyk, N.S., Stasyshyn, A.V., Blaschuk-Devyatkina, N.Z. and Petyk, L.O. (2020), Bankivska systema; navchalnyy posibnyk [Banking system: study guide.], LNU named after Ivan Franko, Lviv, Ukraine.

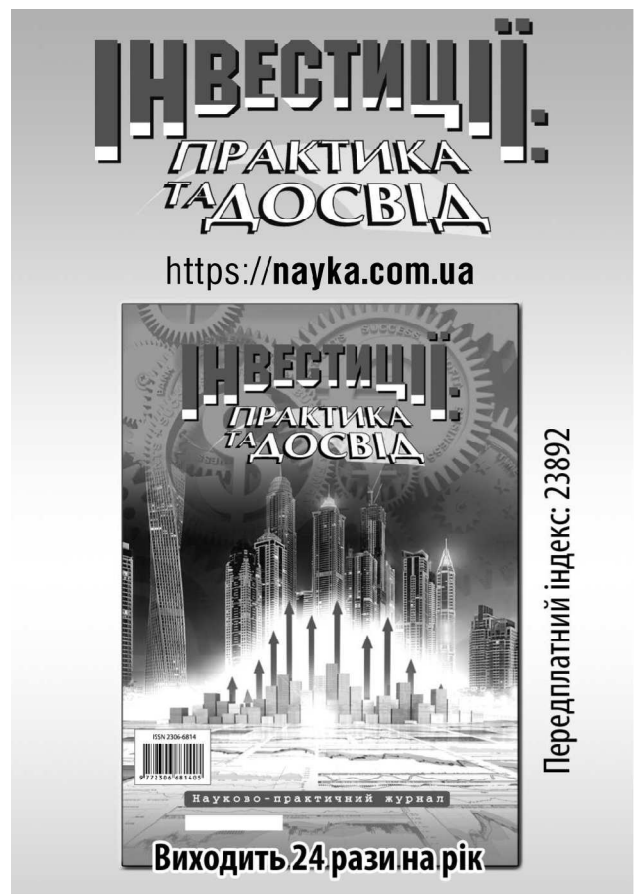
7. Kovalenko, V.V. (2022), "Financial security of banks under martial law", Financial spacem, vol. 4 (48).

8. Forbes Ukraine. (2022), "The main bankers of Ukraine on banking during the war and the vision of 2023", available at: <https://forbes.ua/money/golovni-bankiri-ukraini-pro-banking-pid-chas-viyni-ta-bachennya-2023-roku-23012023-10945> (Accessed 20 May 2024).

9. Sytnyk, N.S. and Vaskiv, I.M. (2018), "Financial security of banks as one of the components of the financial security of the state", Academic notes of TNU named after V.I. Vernadsky, vol. 29 (68).

10. Zabchuk G. and Ivashchuk O. (2022), "Risks of the banking system of Ukraine under martial law", Institute of accounting, control and analysis in the conditions of globalization, vol. 1—2, pp. 50—61.

Стаття надійшла до редакції 28.06.2024 р.

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292